

Redacțiunea, Administrațiunea,
și Tipografia
Brașov, piața mare Nr. 30.
Scrisorile nerambonate nu se
primesc. — Manuscrisurile nu se
returnează.
INSERATE se primesc în Admi-
nistrațiunea în Brașov și la ur-
mătoarele birouri de anunțuri:
în Viena: M. Dukas, Hamrich
Schalk, Rudolf Mosse, A. Oppelich
Nachfolger; Anton Oppelich, J.
Danninger. În Budapesta: A. V.
Goldberger, Eckstein Bernas. În
București: Agenția Română, Sta-
cioraș de Romanie; în Ham-
burg: Karwig & Leibmann.
Prețul inserțiilor: o seriă
gazetă pe o coloană 6 or. și
80 or. timbru pentru o publi-
care. Publicări mai dese după
tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o
seriă 10 or. senu 80 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LIX.

„Gazeta” iese în săptămână.
Abonamente pentru Austro-Ungarie:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se prenumără la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov
administrațiunea, piața mare,
Târgul Inului Nr. 30 etajul
I. pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 or.
Cu dusul în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Un exemplar 5 or. v. a.
senu 15 bani. Atât abonamen-
tele cât și inserțiunile sunt
a se plăti înainte.

Nr. 57.

Brașov, Luni-Marti, 12 (24) Martie

1896.

Probleme culturale.

Astăzi voim să ne ocupăm la locul acesta érași de-o cestiune culturală.

Indemn la acesta ne dă adunarea generală de ieri a „Reuniunii române de gimnastică și de cântări din Brașov”. După ș-ul 1 din statute, scopul acestei reuniuni este: „cultivarea și lățirea gimnasticii și a muzicii între Români”. În ce privește gimnastica, nu voim să vorbim acum. Peste ea de-ocamdată a și tras dungă adunarea generală de ieri, căci experiența câtorva ani din urmă a dovedit, că în împrejurările de aici nu se poate satisface și problemelor gimnasticii.

Am rămas dér numai cu reuniunea „pentru cultivarea și lățirea muzicii între Români”. Nimenea nu va dice, că problema acesta a reuniunii noastre n'ar merita atențiunea tuturor, căci dora astăzi e lucru știut și recunoscut de totă lumea, că muzica e una dintre condițiunile principale ale culturai unui popor.

Pentru noi mai ales, cestiunea cultivării și lățirii muzicii noastre naționale e de-o importanță deosebită în împrejurările de aici, căci trăim între popore, cari în privința acesta desvöltă o activitate mare și tind a ne lua terenul de sub picioare.

Cetescă cineva dările de sémă ale „Kulturgylet”-urilor unguresci și va vedé, cu cât zel lucréză adversarii nostri pentru lățirea muzicii lor naționale în ținuturile locuite în preponderanță de Români. Ei susțin mulțime de coruri țărănesci și înființéză altele noué în fiă care an, le provéd cu cele de lipsă pentru instrucțiune și le subvenționeză în fiă-care an.

Dér noi ce facem?

Cetescă orî-cine raportul de mai jos, privitor la decursul adunării de ieri, și va vedé ce facem. După o esistență de un pătrar de veac, Reuniunea de cântări a celor 11,000 de Români din orașul Brașovului a

ajuns să-și țină adunarea cu 16 membri! Mai pôte fi ore lipsă de comentari?

Să nu se credă însă, că astfel de lucruri se întâmplă numai la noi. Sprijinul slab, ce-l întâmpină lucrările de artă ale puținilor nostri compozitori muzicali, sunt o dovadă destul de puternică, că indiferentismul față de cultivarea și lățirea muzicii noastre naționale este general între classa mai inteligentă a poporului român.

Nu tot astfel trebuie să dicem însă despre poporul nostru de rând. El are o neîntrecută atragere și iubire pentru muzică și a dat cele mai neclintite doveđi, că ar puté să facă și ar voi să facă progrese minunate pe acest teren, numai decă ar fi cine să-l inițieze în lucru și să se intereseze de el.

Și aici ajungem apoi la constatarea durerosă, că din partea celor întâiși chemați ai nostri se face puțin, dér de tot prea puțin pentru cultivarea și lățirea muzicii noastre naționale.

Lăudatele coruri de plugari, ce le avem în Banat și în prea puține comune din Ardeal, aprópe pretutindeni s'au înființat, așa dicend, din indemnul propriu al poporului, numai la stăruința câte unui preot, orî învățator zelos de pe la sate, cari au lucrat în mod izolat, fără vre-un sprijin anumit, fără vre-o încurajare și din partea fruntașilor nostri de pe la orașe.

Ca în multe altele, așa și în privința muzicii, uităm, că împrejurările noastre actuale reclamă cu urgență dela noi și o activitate care să străbată păturile poporului, avisat la sprijinul nostru.

Ce mai vreți, decă în Brașov, unde de un pătrar de secol există o reuniune română de cântări, nu s'a făcut nici măcar atâtea pentru „cultivarea și lățirea muzicii între Români”, ca să avem câte-un cor regulat la fiă-care dintre cele patru biserici românesce din acest oraș? Cine să premérgă cu exemplul și

cine să mai ajutore apoi înființarea de coruri de plugari prin comunele noastre, decă și cele 2—3 reuniuni de cântări, câte le avem, se mulțumesc cu activitatea restrinsă a unui simplu cor, peste a căruia cerc de activitate nu se avéntă chiar cu nimic? Ce deosebire mai e atunci între reuniune și între cor?

Decă reuniunile noastre de cântări ar căuta să-și estindă activitatea și în mijlocul poporului de rând, luând în special sub ocrotirea lor cestiunea înființării corurilor de plugari prin comunele noastre; decă ar căuta să formeze conducători de coruri pentru țărani dela sate și decă măcar în parte ar căuta să provadă corurile acestora cu cele de lipsă pentru regulata lor funcționare: atunci nu credem, că reuniunile noastre de cântări ar mai fi nevoite să-și țină adunările generale cu câte 16 membri, căci rodnică și binecuvântata lor activitate ar desțepita interesul tuturor și altfel ar fi sprijinite.

Icona statului milenar.

De câtă-va vreme încóce presa maghiară opozițională dă alarmă în colónele ei, tipă și se vaetă, că în Ungaria lucrurile au ajuns la maximum rului, că nici-odată stări mai putrede și mai ticăloșe, ca tocmai acum în préjma mileniului, n'a vedut această nenorocită țără.

Indignarea și nemulțămirea e la culme între Maghiari, și mai ales Bánffy și cu garda sa sunt punctele de înverșunate și îndreptățite învinuirii și atacurii din partea foilor opoziționale.

El lucru de tóte zilele ceea ce cetim în organele unguresce de publicitate, al căror refren armonic culminează în rușinosa constatare, că în Ungaria, aici mai mult ca orî și când, stăpănesce dreptul pumnului.

Revoluția reacțiunei roșii, dic aceste foi, domnesce fără cumpét și hotar

pe tóte terenurile vieții publice de stat: în parlament, în politica guvernului, în conventicurile majorității camerelor, ca și în administrați și justiți de o potrivă.

Organul de frunte al partidei populare merge și mai departe și constată cu multă indignare, că ordinea de stat a încetat să existe, că în Ungaria s'a ruinat și nimic orî-ce pornire bună și sănătósă și că guvernul „liberal” aplică fără genă dreptul pumnului, calumniile și demonstrațiunile sgomotoșe în tóte ale lui pécătóse acțiuni.

Legea și dreptatea sunt călcate în picioare cu cea mai nepomenită sfruntare — dice de pildă „Alkotmány”. — Tot ce este abus, violare de drept, violare de lege și aplicarea de forță brutală, se négă din partea celor dela cârma statului, căci nimic nu este iertat să iésă la ivélă.

Cine ar puté să nege, — continuă aceeași fóiă — la vederea acestor fapte, ce nu se pot acoperi, că la noi n'ar domni revoluția reacțiunei roșii, care strivesce cu călcăiul ei orî-ce fel de drept?

Ear „Budapesti Hirnap” dela 20 Martie, vorbind despre stările desolate și despre duelele ministrilor maghiari, dice: „Trăim timpuri teribile. Nu ne aducem aminte despre astfel de drame, despre astfel de atacurii între om și om, făcute cu atâta ură nemărginită. Tot astfel s'a sgu-duit pământul, când Vezuul a îngropat Pompeji”.

Din parte-ne nu mai adaugem nimic la aceste elocvente constatări.

CRONICA POLITICĂ.

— 11 (23) Martie.

De câte-va zile se continuă érași în Viena pertractările pentru pact. Spre soopul acesta au călătorit în metropola austriacă ministri unguri Bánffy, Daniel, Lukács și Darányi. O telegramă cu data de 20 l. c. din Viena spune, că cu privire la

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Statua dela Iași

a lui
Stefan cel Mare*)

La începutul anului curent apărú la Paris o carte remarcabilă intitulată: „Un artist imagiar: E. Frémiet, de Jaques de Biez”. Primul e unul din cei mai mari sculptori din timpul modern. Intre altele, Frémiet e autorul și al statuei lui Stefan cel Mare dela Iași. Cel de al doilea e un sincer filoromân și adenc cunoscător al Țării românesce, de visu. Opera voluminósă a d-lui Jaques de Biez (426 mari pagine) e o lucrare de artă, ér calitatea cuprinsului ei trece peste ceea-ce s'a convenit a-se numi ordinari o critică de artă.

Autorul nostru vede, ca și statuarul,

*) Un Maître Imagier, E. Frémiet, par Jaques de Biez. 1896 Aux Bureaux de l'Artiste Nr. 44. Quai des Orfèvres 44. Paris.

în marmora statuii colaboratricea ideii. Conduc de visiunea acesta transcendentală, spirital critic al d-lui Jaques de Biez. constată în o sculptură tot atâta intelectualitate, câtă e séu pôte fi într'o operă scripturală. Intocmai cum în fotografia invidibilului razele lui Röntgen ne pun în evidență lucruri ascunse, așa și în descripția, ce ne-o face d-l de Biez de operele sculpturale ale lui Frémiet, o infinitate de armonii și de frumșei ideale se degagează din câte-va linii și reliefuri simple. Și acesta e adevérat pentru tóte creațiunile admirabile, mici séu mari, ale lui Frémiet, începénd c'o pásărică, ce bea grațios apă din o farfuriă, și mergénd până la Credo, cavalerul cruciat, ce representă credința în acțiune, séu până la Jeanne d'Arc, idealul patriei integrale.

Dér înainte d'a presenta lectorilor „Gazetei” pe distinsul autor al lucrării, ce ne preocupă, să ne oprim pentru un moment, spre a face cunoscăința măestrului statuar.

Emanuel Frémiet s'a născut la Paris, în 1824. Nepot (și elev mai mult) ani al celebrului Bude (autorul „Marseillesei” de pe arcul de Triumf), întră mai târziu în clinica școlii de medicină pentru mularul de piese anatomice destinate museului „Orfila”. Genul acesta de ocupațiune deșteptă în densusul gustul de Studii zoologice și miologice, ce se pot vedé expuse și aici în Grădina de plante, din Paris. În 1843, Frémiet a debutat c'o Gazelă, un studiu în ghips, destul de bine executat. Patru ani mai în urmă, expuse un Dromedar, și în 1890, la Luxemburg, Cănele rănit, ce e un capo d'operă recunoscut de totă lumea. Sentimentul de suferințe și privirea jalnică a bietului animal rănit, nu s'au exprimat nici odată până atunci cu atâta esacitate. Nu e artist în lume, care n'ar fi mândru d'o astfel de lucrare. Cu timpul E. Frémiet își lărgi sfera de activitate, dând marelui séu talent o direcțiune nouă. Observator inteligent, anatomist delicat, om de gust, densusul escelă de timpu-

riu în creațiunea înfățișării equestre; ér ca artist imagiar, e neîntrecut în expresiunea sentimentelor celor mai profunde ale sufletului omului. Statuele sale Velaquez, St. Louis, Jeanne d'Arc călare, Jeanne d'Arc în atitudine de rugăciune, St. Georges, St. Michel, Credo, Stefan cel Mare etc. etc. ne arată, că Frémiet e un savant, și în același timp un psiholog plastic, decă ne-am puté exprima astfel.

Creațiunile artistice ale lui Frémiet sunt număróse. Ele umplu un catalog întreg. Nu întră în măsura foiletonului „Gazetei” enumérarea completă, și încă mai puțin aprecierea lor. Insuși d. Jaques de Biez nu s'a oprit în marile séu uvraj, decă numai asupra unui grup de 12 capo d'opere, typ ale artistului parisian, descrise în XXXI de capitule. Intre aceste, capitulul despre Stefan cel Mare ocupă un loc de onóre prin ilustrațiunea statuei și aprecierile artistice, istorice și naționale, ce cuprinde. Pentru noi, frescoe, obiectul principal e acest escelent ospital, ce lectorii

punctele principale s'a ajuns la o înțelegere definitivă cu miniștrii austriaci.

Cabinetul Badeni a dat de un nou bucluc. Desbaterile asupra reformei electorale nu se pot continua din cauza caracteristică, că contele Badeni nu-și află nici raportor, nici substitut, care ar reprezenta în plen proiectul. — Lucrul naibei: Bánffy are cu grămada, Badeni nici unul.

In camera comunelor din Londra, Morley a pronunțat un important discurs privitor la politica Angliei față de Turcia și statele din Orient. Vorbind despre expediția din Sudan, Morley dăse, că acesta este un pas, care va avea urmări grave. La sfârșitul vorbirii, el protestă contra politicii ușuratică a guvernului, politică lipsită de orice bază sănătoasă. Secretarul de stat Chamberlain răspundând lui Morley dăse, că situația din Egipt s'ar fi mai putut susține cât-va timp, de cumva Italienii n'ar fi suferit o înfrângere atât de tristă în Abesinia. Desastrul acesta a provocat o mișcare revoluționară primejdioasă între Dervișii. Deocă Kassala ajunge în mâinile Dervișilor, atunci Egiptul ar suferi mari pagube. In politica această a noastră, continuă Chamberlain, ne sprijinesc Germania, ne aprobă Austro-Ungaria, ăr Italia ni-e recunoscătoare. Ce privește Franța și Rusia, guvernul va aștepta demersurile acestor puteri. Harcourt crede, că expediția engleză e periculoasă și de un viitor nesigur. — Din Cairo se telegrafiază, că Kediul a dat o proclamație, în care propovăduiesc războiul sfânt contra necredincioșilor și provocă pe toți bărbații dela 18—60 ani să se înroleze în armată.

"Tribuna" din Roma primește din Massawah o soire telegrafică de pe câmpul de război din Africa. După "Tribuna", Șoanii au dăse, că deocă ei n'ar fi primit ajutor dela Francezi în arme și munițiuni, li-ar fi fost imposibil de-a continua războiul. După atac, negus a făcut numai decât un raport lui Faure, presidentul Republicii franceze, în care se spune, că Italienii au pierdut 8000 de morți, ăr Șoanii 5600. Menelik doarese acum pacea, deoarece e în prospect un crâncen război cu Dervișii.

O teribilă campanie a început presa reacționară franceză contra guvernului radical din Franța. Se răspândește în public tot felul de sciri alarmătoare. Guvernului i-se atribuie intenția de a pregăti o lovitură de stat. Se dăse, că generalul Saussier va fi lipsit de comanda Parisului. Acestă faimă însă nu s'a adevărat, deoarece generalului i s'a dat comanda Parisului încă pe trei ani, ceea ce servește de o strașnică desmințire a tuturor veștilor colportate de ziare, mai ales de cele germane, cu scop de a discredita pe Francezi tocmai acum, când în Orientul depărtat se pregătesc lucruri mari, în fața cărora Franța nu poate rămâne nepăsătoare.

"Gazetei" îl vor ceti în traducerea, ce urmează sub titlul: "Un mare țeran dela Dunăre", dat de autor însuși.

Vigorea stilului propriu d-lui Jaques de Biez, coloritul multiplu al imaginilor de cari se servește dănsul și care-l servește atât de bine, poate că nu vor avea — p'aci și colo — în limba noastră literară cam nouă, în raport cu cea franceză, tot farmecul, totă mlădirea și tot avântul din textul original. Dăr cu totă defectuositatea această, ipotetică sau reală, sperăm, că cetitorii "Gazetei", nu vor termina lectura capitulului XXVII: "Un grand paysan du Danube", fără un adănc sentiment de recunoștință pentru simpatia atât de nobilă și atât de sinceră, ce d-l Jaques de Biez arată Românilor de dincolo și de dincoace de Carpați.

(Va urma)

Cestiunea macedonă în Camera română.

(Interpelarea d-lui N. Fleva în ședința dela 8 Martie v.)

D. N. Fleva: Ași fi dorit, d-lor, ca să nu se facă din interpelarea mea o cestiune politică, o cestiune de guvern. Nu; cauza Românilor e mai presus de certurile noastre. Credeam, că precum d-l președinte al consiliului a renunțat la espulsarea celor 2 Macedoneni, va renunța și la terenul pe care-a pus cestiia macedonă, speram, că va ceda sfaturilor amicilor săi. Cu părere de rău ved, că d-l prim-ministru nu a făcut această, de aceea sunt silit să o aduc așd înaintea parlamentului.

"Nu cunoscol cestiunea, — mi-a dăse d-l Sturdza — numai eu am studiat-o, căci posed toate dosarele!" Forțe bine, însă aceste dosare vi le-am cerut și eu și mi le-așd refuzat, nesocotindu-mi un drept, pe care mi-l dă legea. Voi vorbi și fără ele; dăr rog pe d-l Sturdza să ia act de cele ce voi spune, căci nu voiți avansa decât fapte esacte.

Un amic imi spunea: "dăr ore cestiia macedonă e așa de vitală?"

Da, d-lor, fiind-că ea face parte din marea cestiune națională, pe care actualul guvern acum căși-va ani o îmbrățișase cu căldură, ăr așd o uită! (Aplause). Atitudinea guvernului a fost funestă cestiunei naționale, fiind-că a virit dincolo de munți zizania și intrigile în sinul luptărilor Români.

(D. Bianu bolborosese ceva, care nu se aude, în semn de protestare) Oratorul trece apoi la obiectul interpelării sale:

Simțământul Românilor a devenit mai puternic la Români Macedoneni după războiul dela 1877. In tot vilaetul Monastirului nu-s decât Români, cari au aceeași limbă și obiceiuri ca noi.

De ce am arăta noi nepăsare față de acești frați ai noștri? Înțeleg să facem pe diplomați cu cestiia Transilvană, acolo e vorba de o luptă de rase; dăr în Macedonia nu există nici o dificultate, fiind-că Pôrta consideră pe Români macedoneni, ca un element de ordine, nevătămător.

D-l Fleva cetește nise pasaje din discursurile lui Ion Brătianu și M. Cogălniceanu, cari încă de pe atunci găseau necesitatea de a'tinde o mână de ajutor Macedonenilor, înființând școli, în cari să capete o cultură românească.

Singurul mijloc, pe care-l aveam noi, ca să sprijinim pe frații noștri, era următorul: trimetam de aici institutori și le dădeam fonduri să deschidă acolo școli, cu totul particulare, fără autorizația guvernului otoman. Peste aceste școli am numit un inspector, pe Apostol Mărgărit; totă averea școlilor, vre-o 200,000 lei, am lăsat-o pe mâna lui. Acest inspector a fost un adevărat despot, un autocrat. Omnipotența această a lui Mărgărit a durat dela 78 până la 94, adică 16 ani. Ce s'a întâmplat în acest interval de timp?

Citeză apoi o broșură a directorului liceului din Bitolia, în care se spune starea școlilor române până la 1890/91. Din ea rezultă, că numai 4 profesori predau la școala românească din Bitolia în limba română; restul erau profesori catolici, cari țineau prelegeri în franțuzesce. Se trimeseră licențiați din București, dăr aceștia au fost înlăturați. Români de acolo erau nevoiți să plece din școalele românești și să se înscrie în școalele Bulgarilor și Grecilor. Inspectorul Mărgărit a indus în erore pe Ministerul român, recomandându-i institutore, cari nu șcieau nici o bôbă românească; afară de această el a destituit sau permutat pe toți profesorii cei buni.

D-l Delavrancea. De ce nu l'ați interelat și pe ministru trecut asupra faptelor, pe cari le arătați?

D-l N. Fleva. Fiind-că d. Take Ionescu a făcut mai mult pentru școalele române din Macedonia, decât primul-ministru de astăd. (Aplause. Protestări pe băncile ocoluștilor).

D-l Sakelarie. Ce-ai căutat atunci pe banca ministerială alături de d-l Sturdza?

D-l N. Fleva. Pentru-că m'așteptam, ca d-sa se facă mai mult decât d-l Take Ionescu, însă m'am înșelat. D-l Sturdza, naționalistul infocat de odinioară, trimite as-

tdăși pe Români la serbarea Mileniului unguresc. (Aplause).

Interpelatorul continuă în urmă să espună situația școlilor din Macedonia.

D-l Fleva cetește câteva părți dintr'un raport al Societății pentru cultura Macedonenilor, din care se vede, că Mărgărit nu favorisa deschiderea de școli românești, ba această era împiedecată prin autoritarismul său. El persecuta pe profesori, pe unii îi depărta, ăr pe alții îi pira la Pôrta, ca agitatori.

Interpelatorul arată după aceea, că consulatul în Bitolia s'a înființat la 1894, după aceea au venit la rând eforiile. Apostol Mărgărit vedând însă, că puterea i-se micșorază prin eforii, a însinuat pe lângă Pôrta, că eforiile nu s'au făcut la cererea poporației române. D-l Fleva cetește monitorul oficial din Monastir, prin care se spune, că guvernul turcesc recunoșce eforiile din Bitolia. Apostol Mărgărit a căutat apoi să înființeze școli particulare ale sale. Purtarea lui despotică a cauzat nenumărate plângeri.

Venind la putere guvernul liberal, acesta a tăiat subvenția acordată școlilor. Consulul din Bitolia a sfătuit pe Eforii, cari s'au dus la el să se plângă, să-și împrumute sumele necesare dela vr'un bancher, căci guvernul nu va întârzi să trimită bani; guvernul însă, n'a trimis. Consulul a cerut lămuriri dela ministrul de externe, dăr acesta i-a dat ordin să vină cu arhiva consulatului cu tot la București. Macedonenii vedând, că consulul nu se mai reintorče, au trimis pe cei doi delegați, ca să cerceteze cauzele acestei absențe ciudate și prelungite. Să șcie, ce sorte au avut trimișii fraților Macedonenii.

E timpul, dăse d-l Fleva, să se distrugă legendele și să se arate cine e Apostolul Mărgărit. D-sa spune, cum Mărgărit a denunțat la Pôrta pe doi profesori, cari au fost trimiși la Constantinopol, ca să stăruiescă, ca delegați români, pentru înființarea unui episcopat român în Macedonia. Când aceștia s'au întors dela Constantinopol Apostol Mărgărit i-a destituit pentru absența dela serviciu. Vedeți cine e acest Apostol; el spunea într'o scrisoare a sa, că servește "cu mai multă plăcere pe guvernul otoman, decât pe cel român, pe care îl servește din necesitate!" (Aplause). Acest spion, acest trădător — pe când cei doi profesori români stăruiau la Constantinopol — se ducea cu poliția turcescă și făcea perchișiții, scotocea hărțile lor, după ce îi denunțase, ca pe nise conspiratori (Aplause).

D-l Fleva mai cetește o scrisoare alui Apostol Mărgărit, adresată lui Tufekioff, prin care îi promitea concursul său și al Românilor în agitația Bulgarilor din Macedonia. Scrisoarea această mai are și un postscript, în care Mărgărit povățușce pe Tufekioff, să facă tot posibilul ca să nimicească societatea românească "Unirea" din Sofia (Sgomot).

Incheiând d-l D. N. Fleva intrăbă, pentru-ce ministrul-președinte de 4 luni ține pe consulul român din Bitolia în București, și cari sunt motivele, ce l'au îndemnat să suprimă în noul budget al ministerului de externe, consulatul din Bitolia? D sa nu vré să facă cestiune ministerială. Să retragă guvernul încrederea nemărginită și nejustificată, ce a dat-o lui Apostol Mărgărit, să renunțe la măsurile antinaționale, pe cari le-a luat, și pôte să stea cât de mult pe banca ministerială. (Aplause.)

După d-l Fleva ia cuvântul:

D-l N. Ceaur-Asian: De 20 de ani, dăse, s'au cheltuit milioane pentru Macedoneni și nu avem dreptul să șcim, ce s'a făcut cu acești bani. Cestiunea macedonă se învârtose în jurul unei mistificațiuni: scôteți pe Apostol Mărgărit din discuțiune, și ea e resolută!

Cum să pôte, ca un om să fi acuzat de totă lumea, afară de ministrul respectiv? La pasivul lui Mărgărit e un șir nesfârșit de scandale. Din raporturi reese, că Apostol Mărgărit primia dela ministe-

rul român lefuri pentru profesori imaginari! că profesorele dela școalele de fete erau seduse de inspectorul școlar (murmure); dintr'un raport al ministrului Mitilineu se vede, că Mărgărit a furat o ladă cu hărțile compromițătoare dela ambasada turcescă etc.

Ministrii șcieau, că Mărgărit e protegiat de o persoană augustă. Acestă înaltă persoană însă, a acordat protecțiunea sa unui Apostol Mărgărit, care era demn de ea la început. Pentru-ce i-așd tănuț faptele lui ulterioare, pentru-ce i-așd ascuns dosarele?

Ministrul-președinte Sturdza dăse, că a rechiămat pe consulul din Bitolia, fiind-că se amesteca în certurile și intrigele locale. Apoi fiind-că a vedut, că chiar din București continua relațiile cu agitatorii de acolo, a suprimat consulatul (Haritate).

Face istoricul înființării Eforiei școlilor în Macedonia și spune, că aceste școli nu pot să aibă nici cea mai mică afacere fără a consulta și a avea aprobarea statului turcesc. Aceste eforii nu au fost recunoscute de către imperiul otoman, decât în urma stăruințelor lui Apostol Mărgărit, acel bărbat de valoare pe care d-nii Fleva și Ceaur-Asian l'au arătat ca un monstru. Apără pe Mărgărit spunând, că a fost calomniat în discursul a 20 de ani de numeroșii săi inamici, cari erau în același timp și inamicii Românilor. Dovadă: cetiți ziarele din Sofia!

D. Sturdza dă cetire la vre-o două note diplomatice, din cari rezultă, că inspectorul Mărgărit a fost învinuit de gēba de către rău-voitori, în detrimentul școlilor române.

Toțe câte s'au dăse până acum sunt neesacte. Ca să dovedescă această afirmație, primul ministru cetește câteva adrese oficiale. In urmă acuză pe Consulul român, că a avut intenția să bage discordia în școlile din Macedonia.

In cestiia tăierei subvențiunei, d-l Sturdza dăse, că consulul trebuie să plătescă întreținerea școlilor, fiind-că el a dat ordin școlilor să funcționeze fără autorizațiunea guvernului.

In privința actelor pe cari le-a cetit d-l Aslan, ele se vede, că i-au fost date său de d-l Mitilineu. (D. N. Ceaur-Asian: Nu-i adevărat) său de d-l Sturdza, consulul din Constantinopol. (D. N. C. Aslan. Nu-i adevărat! O voce: Să-l dăm în judecată pe d-l Mitilineu! Eisete!)

D-l D. Sturdza cetește după aceea o adresă, pe care i-o trimisese d-lui Mitilineu, izputându-i, că nu-l ține în curent cu evenimentele d'acolo și avertisându-l, că va fi rechemat (Aplause). De când l'am rechemat, d-sa continuă să țese intrigi bizantine. Etă omul, pe ale cărei afirmații pune atăta preț d-l Aslan.

D-l Sturdza contestă apoi autenticitatea scrisorilor fotografiate, pe cari le-a cetit d-l Fleva și spune, că ele vin dela un Bulgar, al cărui nume nu-l pôte spune, dăr care e un vrășmas al lui Mărgărit și al neamului românesc. Muștră pe d-nii Fleva și Aslan, că ponegresce pe luptătorii românișmului, și spune, că un singur act ar putea fi comparat cu acesta: actul de acuzare al lui Brătianu (Aplause).

Voci: Inohiderea discuției.

D-l Caton Lecca cetește o moțiune cu cuprinsul următor: Camera, mulțumită de explicațiunile date de primul-ministru în urma interpelării d-lor Fleva și Aslan, trece la ordinea zilei.

Moțiunea se pune la vot cu bile, deputații votează după apelul nominal. Resultatul votului e următorul: Votanți: 123. Bile albe pentru: 101. Bile negre contra: 22. Ședința se ridică la ora 8.

Prigonirea pentru subscrierea Manifestului.

(Urmare)

II. Ordinațiunile ministeriale, la cari se provocă prima instanță, asemenea nu pot servi, ca basă luptei, ce se impută acuzatului. Dăr chiar de ar puté, este neindoiș, că lipsește substratul atât subiectiv,

cât și obiectiv și din punctul de vedere al ordinațiilor, prin care s'a suspendat în mod volnic libertatea organizației de partid, condiționată de însăși constituțiunea parlamentară.

Anume, ordinațiunea ministerială de sub n-rul 321—1894 printr'o ficțiune de interpretare a legii, — interpretare ne mai pomenită în state constituționale, ce lovesce în §-ul 104 din legea electorală: ea și când partidele s'ar pute organiza numai pentru durata alegerilor, a calificat *partidul politic național român* — care s'a organizat la 1881 și de atunci neimpedecat a funcționat publice pe lângă controla guvernului, ba până la repășirea cunoscută a generalului de eternă memorie *Traian Doda* a fost în parte reprezentat și în parlament prin deputați — de reuniune, și i-a oprit activitatea ca „reuniune“, dăr totodată declară în rescriptul transmis mie prin comitele-suprem sub nr. 71—1894, că: „conducătorilor le stă în voie a continua activitatea reuniunii lor cu vre-un scop, care nu lovesce în lege“, în cazul acesta însă ar trebui să subțernă un proiect de statute, prin care să indice scopul și mijlocele.

Ministrul de interne însă, prin ordinațiunea sa, edată sub nr. 1488 din 1894, cu provocare la ordinațiunea numită mai sus, oprind de nou partidul național român, institue o nouă transgresiune unică în felul său.

Ori-ce opinie ar ave cineva despre cuprinsul acestor ordinațiuni, presupunând, că nu a perit din el și cea din urmă rămășiță a simțului pentru libertate și garanțele ei, atâta e sigur, că în aceea nu e și nu pôte fi statorită nici urmărirea produselor de presă, nici *posibilitatea*, ca curentele de idei cuprinse în acelea să fiă pedepsite prin puterea executivă polițienescă.

Anume, din oprirea partidului național român, ca reuniune, nici-decum nu urmază, că nu ar fi iertat să te deleari prin presă în spiritul partidului național român și al programului său, și că dără o at-re declarațiune ar constitui transgresiune, tocmai pentru-că guvernul n'are drept a crea transgresiuni de presă și pentru-că nici n'a ținut să o facă în ordinațiunile din cestiune; din acestea însă rezultă de sine, că într'un articol de țiar nu se pôte descoperi transgresiunea oprirea activității partidului național român.

Dacă ar ave loc opiniunea contrară, atunci intrăgă presa română, „*Tribuna*“, „*Gazeta Transilvaniei*“, „*Dreptatea*“ și celelalte foi, cari tôte declară de al său programul partidului național român și numai pentru declarațiunea acăsta ar puté fi duși redactorii și editorii lor la poliție, pentru cuprinsul articulelor, cari neconțin accentuată susținerea neștirbită a programului. Dacă până acum acăsta nu s'a întâmplat și nici în viitor nu se pôte întâmpla fără a se declara starea de asediu și fără a-se despoia judecătorii de cercul lor de competență printr'o lovitură de stat, — e o dovadă evidentă, că ordinațiunile ministeriale din cestiune, nici prin litera nici prin spiritul lor nu se refer la cuprinsul produselor de presă. Dăr chiar și când acăsta interpretare ar puté fi ore-cum octroată dispoziției guvernului, e neîndoios, că declarațiunea dată de cei șapte condamnați în procesul Memorandului, adecă nu de toți condamnații și nu în numele partidului național român, care declarațiune în ultima sa analiză spune numai atâta, că țin neclintiti la programul român dela 1881, pe care delegații alegătorilor români doresc să-l realizeze pe cale legală și constituțională, — nici-decum nu pôte fi calificată nici de activitate a partidului național român, nici de activitate a comitetului central electoral ales de acesta.

Spre ilustrare e indeseulitor faptul, că în Manifestul inorminat fac declarațiuni politice șapte dintre cei condamnați în procesul Memorandului, ér nu partidul național român și nu comitetul lui. Comitetul acăsta are adecă 25 de membri, ér semnatarii nu vorbesc în numele comitetului, caci dără nu toți membrii comitetului au

fost condamnați în procesul Memorandului. Prin urmare faptul lor nu pôte fi considerat ca fapt al comitetului, fiind-că cei șapte semnatarii nu se declară nici în numele aceluia nici din încredințarea aceluia și astfel în declarațiunea acăsta nu se pôte introduce prin nici un fel de interpretare: „*eine Bethätigung der romänischen National-Partei*“. E numai un fapt exclusiv al celor condamnați în procesul Memorandului, ba încă nici nu al tuturor, ci numai dintre aceia, și astfel sofisma primei instanțe, că Manifestul acăsta ar însemna activitatea comitetului executiv, nu se pôte susține în fața critice obiective.

Prin urmare e evidentă lipsa de substract obiectiv, chiar și din punctul de vedere al ordinațiilor ministeriale, și tocmai de aceea dispozițiunile acestora nu pot fi aplicate aici asupra făptuirii, nici asupra făptuitorilor din acasă.

Concluziunea acăsta rămâne în valoare cu atât mai veros, pentru-că și decă transgresiunea *circumscrișă, per incensum*, în ordinațiunea ministerială din cestiune, ar dori cineva să o întrebuițeze spre a urmări tipărirea intitulată „*Manifest*“, și decă în acele s'ar și puté descoperi o acțiune a comitetului executiv — și atunci e forțe evident din însăși ordinațiunea, ci nu a fost oprită activitatea comitetului, ci numai aceea a partidului, ca pretinsă reuniune; mai mult, i-s'a susținut dreptul de a-și continua activitatea, și anunit de a pregăti și subșterne statute, ceea ce ar fi curată absurditate, decă ar puté ave loc opinia, că comitetul ar sta și el sub puterea obligătoare a ordinațiunii, care opresce ori-ce fel de activitate.

Așa cred, că pentru pricepătorii de drept, după cele espuse, lipsa de substract a făptuirii din acasă este evidentă și nu mai are lipsă de explicări.

(Va urma.)

SCRIRILE DILEI.

— 11 (23) Martie.

† **Dr. Iancu cav. de Zotta.** Târziu după ce am fost espedat numărul din urmă, primiram scirea durerosă despre mórtea grabnică a lui Iancu Zotta. În densul pierde Românimea din Bucovina pe unul din cei mai inteligenți, cei mai bravi și credincioși luptători pentru triumful causei române în Bucovina.

Dr. Zotta a fost conducătorul Românilor naționaliști și, ca președinte al societății politice „*Concordia*“, ca deputat dietal etc., a avut o mare înfrurire în viața politică și culturală a Românilor bucovineni, — o înfrurire, care i-a asigurat o amintire plină de recunoștință din partea poporului român bucovinean. Adênc intristați, adresăm familiei decedatului nostru amic și fraților noștri bucovineni cele mai sincere condolențe!

— o —

Afacerea vandalismelor din Oradea, la Curiă. Sunt trecuți doi ani de când cetele infuriate jidano-maghiare din Oradea-mare, au sevêșit cunoscutele vandalisme contra residenței episcopesci gr. cat. române, contra Seminarului românesc și a locuințelor Românilor de acolo. Afacerea s'a trăgănat mult timp, fiind-că s'au făcut diferite excepțiuni în contra decisului de punere sub acasă a păcătoșilor. Curia din Pesta însă a hotărît, la începutul acestei luni, că procesul trebuie să se țină. Sunt cu totul 31 de acușări. Pertractarea va urma cât de curênd.

— o —

Intrevedere de monarchi. O scire telegrafică din București spune, că părechea regală română făcând o călătorie în străinătate — la Abazzia — regele *Carol* va ave o întrevedere cu împêratul *Wilhelm* și cu regele *Umberto*, în Veneția.

— o —

Strade milionare. Din *Abrud* i-se scorie lui „*Kolozsvár*“, că s'a pornit acolo o mișcare „*seriosă*“, ca din incidentul milenului să se schimbe numirea cător va strade, dându-le numele cător-va „eroi maghiari“. — Decă Ungurii din *Abrud* gân-

desc, că și *Hatvani*, — care a mâncat pâră în lupta cu cetele viteze ale lui Iancu — încă e „erou“, atunci n'ar trebui să-l uite din listă.

— o —

Lege despre mileniu. „*Budapesti Hir-lap*“ aduce scirea, că ministrul-președinte br. *Bánffy* a cerut dela Majestatea Sa învoirea, ca să așternă oamerei unguresci un proiect de lege despre eternizarea amintirii milenului. Proiectul de lege va veni în desbatere la sfârșitul lui Aprilie.

— o —

Incoronarea Țarului. Etă programul oficial resumat al serbărilor încoronării dela Moscova: Într'una din primele zile din Aprilie se vor transporta în mod solemn insignele suveranității, în echipagii aurite dela palatul de iarnă la gară. Un tren special le va transporta la Moscova. La 19 Maiu Majestatele Lor vor sosi la palatul Petrowsky, lângă Moscova, unde se va celebra ziua născerei Țarului. La 22 Maiu va ave loc intrarea triumfală a Majestateților Lor la Moscova, unde vor visita catedralele *Arhangel'sky* și *Blagovestchensky*. La 23 și 24 Soveranii vor primi în sala tronului palatului Kremlin pe ambasadorii străini. Ceremonia încoronării se va face la 27 Maiu. La 28, 29 și 30 Majestatele Lor vor primi felicitările, ce li-se vor presenta de diferitele corpuri ale Statului, misiunile străine, delegațiunile etc. Dela 27 la 29 iluminății mari în timpul plimbărilor Majestateților Lor pe stradă; la 29, adunare la palatul Kremlin. La 30 și în zilele următoare spectacole de gală și serbări populare pe câmpia *Bodyn'sky*. Baluri, prânduri, concerte, reviste. La 8 Iunie, plecarea Majestateților Lor.

— o —

Pustiirea orașului Varna. O scire telegrafică din Sofia spune, că peste orașul *Varna* a dat o mare nenorocire. Un foc puternic și primejdios a prefăcut în cenușă partea de oraș în care locuiesc Armenii. Flăcările au consumat biserica, șoala și palatul episcopesc. Un preot armean, care se afla în palatul episcopesc, a ars de viu.

— o —

Catastrofă pe marea-Negră. Din Constantinopol se telegrafiază, că o năuă turcoască, încărcată cu bucate, s'a isbit o'un vapor engles, și s'a ocfundat numai decăt. Intreg personalul de serviciu al năii turcesci, constătător din 27 persoane, și-au aflat mórtea în valuri. Tot transportul de bucate, 3500 măși, s'a pustiit.

Cuprinși de cea mai adêncă durere, aducem la conoștință mult deprimătoarea scire despre trecerea din viață a ilustrului nostru bărbat și conducător

Dr. Iancu cavalier de Zotta,

proprietar mare, president al societății politice „*Concordia*“, deputat dietal, membru fondator și onorar al mai multor societăți culturale, etc.

care după un morb scurt, dăr plin de suferințe, în etate de 56 ani și-a dat eri la 7/19 Martie nobilul suflet în mâinile Creatorului.

Ceremonia funebrelă va fi celebrată Sâmbătă, în 9/21 Martie, la 10 ore a. m. în Noușulite, ér înormentarea va fi Duminică în 10/22 Martie, la 10 ore a. m. la moșia *Chiselău*, unde osêmintele scumpului defunct vor fi aședate spre odihna eternă în cripta de-acolo.

Cernăuți, în 8/20 Martie 1896.

Societatea politică „*Concordia*“.

Un asemenea anunț funebru primim și din partea familiei, constătătoare din: *Dr. Emanuil de Flondor*, ca ginere; *Modesta de Vasilco*, ca soră; *Eufrosina Br. Hormuzaki*, ca sócră; *Leon de Vasilco*, *Eudoxiu Br. Hormuzaki*, ca cumnați; *Octavian de Zotta*, *Sever de Zotta*, ca fii; *Elena de Flondor*, fiică.

Adunarea Reuniunii române de cântări.

„*Reuniunea română de gimnastică și de cântări din Brașov*“ și-a ținut eri adunarea generală în sala de desemn a școlilor române din loc.

Scim, că acăsta adunare a fost convocată încă cu o săptămână înainte, dăr fiind-că membri nu s'au adunat în număr suficient, a trebuit să se amâne până eri, când comitetul, în sensul statutelor, avea dreptul de-a ține adunarea cu ori-căți membri ar fi de față.

La adunarea de eri am fost de față 16 inși, în care cifră sunt cuprinși și cei 8 membri ai comitetului.

Adunarea nu s'a putut deschide tocmai la timp, caci a trebuit să așteptăm după un membru din comitet mai bine de-o jumătate de oră. Din „*nenorocire*“, o pierdere mare de timp n'am avut de-a suferi printr'asta, caci eram puțin, — eram la început numai vre-o 14 inși, cari pierdând fiă-care câte 1/2 oră, face cu totul numai 7 ore de timp am pierdut, ce avem să datorim nepunctualității unuia dintre cei chiamați a atrage și însufleți publicul pentru cauza reuniunii. Mult mai réu au fost însă *păcăliți* membrii adunării generale a Asociațiunei meseriașilor români, ce s'a ținut eri a trecut săptămâna. Atunci a trebuit să așteptăm după un membru din comitet trei pătrare de oră; și eram cu mult mai mulți de 16 inși cei ce așteptam.

Nu sunt însă pentru comitetele secțiilor noastre tocmai de folos asemeni „*păcălituri*“, caci publicul s'a obișnuit a-le considera, ca o lipsă de însuflețire pentru cauză, ceea ce nu pôte servi spre onore nici unui comitet.

Dăr să trecem la trebile noastre de eri. Adunarea, cum am țis, s'a ținut cu câți membri erau de față. D-l președinte *G. Chelariu* a ținut o vorbire de deschidere în tótă forma, exprimându-și satisfacțiunea, că în cursul anului espirat, reuniunea în privința cântărilor a dat semne îmbucurătoare de viață, ceea ce este a se mulțumi stăruințelor d-lui *Pant. Dima*, conducătorul cântărilor, căruia adunarea i-a și exprimat mulțămire printr'o strigare de „*să trăescă*“. Ce privește secțiunea pentru gimnastică însă, d-l președinte constată, că acăsta stă réu și că n'a putut funcționa.

S'a cetit prin d-l *I. Murăroiu* raportul comitetului despre activitatea sa, din care am aflat, că reuniunea a avut anul trecut 130 membri, dintre cari 3 onorari, 1 fondator, 60 protegiatori, ér ceilalți membri activi la secția de cântări. S'au arangiat în cursul anului administrativ 2 coveniri colegiale și 1 concert.

Din raportul casei, cetit tot prin d-l *Murăroiu*, am aflat, că averea totală a Reuniunii ou ziua de 15 Februarie 1896 era/de: 2737 fl. 21 cr. Budgetul cheltuelilor și venitelor e astfel întocmit, ca tot ce se încasază, să se și spezeze. Anume, la venite sunt preliminați 420 fl. din taxe de membri și 92 fl. interese după capitalul esistent. Total 512 fl. Cheltuelile fac tot atât. — Comisia însăroinată cu revederea socotelilor a raportat, prin d-l profesor *Pantu*, că socotelile sunt în ordine.

Din partea comitetului s'au făcut trei propuneri, anume: a) *secția de gimnastică să se sisteze de-ocamdată*; b) Salarul servitorului să se fixeze ou 40 fl. la an; c) D-l *G. Dima*, profesor de muzică în Sibiu, să fiă proclamat ca membru onorar al Reuniunii.

Tôte aceste propuneri s'au primit unanim din partea adunării. De-asemene s'a primit și propunerea d-lui director gimnas. *V. Onișu*, de-a se vota mulțămire comitetului.

Amintim, în fine, că după statute, comitetul reuniunii este a-se alege în fiă-eare an. Astfel pentru viitorul an administrativ s'a reales tot comitetul de mai înainte cu adausul, că în locul a doi membri dimisionați, au fost aleși acum cu aclamațiune: d-l profes. *Nic. Bogdan* ca conducător al convenirilor și d-l *Iosif Moldovan*, funcționar de bancă, ca cassar.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**Redactor responsabil **Gregoriu Maior.**

Cursul la bursa din Viena.

Din 21 Martie 1896.

Table with exchange rates for gold, silver, and various currencies like the Hungarian crown and the Austrian schilling.

Cursul pietei Braşov.

Din 23 Martie 1896.

Table with market prices for various goods such as wheat, flour, and oil in Braşov.

Table with exchange rates for Russian rubles, German marks, and Turkish liras.

Nrul 4245—1896.

Publicaţiune!

Conspectele asupra evaluării şi prescrierii chiriei de apă pro 1896 se află în biroul administraţiunii apeductului oraşenesc din 26 Martie a. c. până la 3 Aprilie 1896 dela 8—11 ore înainte de prânş.

Reclamaţiunile în contra acestei evaluări şi prescrierii au de a-se aşterre libere de timbru acestui ma-

gistrat în decurs de 8 zile, începând cu ziua în care s'a imanuat libelul pentru solvirea chiriei de casă.

Reclamaţiunile mai târziu aşter-nute nu se primesc.

După expirarea termenului de reclamaţiune are de-a se solvi chiria apei pentru 1 şi al 2-lea quartal 1896 în decurs de 8 zile, deoarece în cas contrar încassarea ei se va dispue pe cale de execuţiune.

Braşov, 19 Martie 1896.

942,1—3

Magistratul oraşenesc.

Anunţuri

(insertiuni şi reclame)

Suntă a se adresa subscrise, administraţiunii. In cazul pu-blicării unui anunţ mai mult de odată se face scădemēt, care creşte cu cât publicarea se face mai de multe-ori.

Administr. „Gazeta Trans“.

Numere singurate din „Gazeta Transilvaniei“ à 5 cr. se potă cumpăra în librăria Nicolae Ciurcu.

Advertisement for Maria-Zeller medicine, featuring an image of a bottle and text describing its benefits for stomach ailments.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Octombore 1895.

Large railway schedule table with multiple columns for train types, times, and destinations across various routes like Budapest-Predeal, Ghirish-Turda, and Sibiu-Cisnadie.

Nota: Orele însemnate în stânga staţiunilor sunt a se oeti de sus în jos, cele însemnate în dreapta de jos în sus. — Numerii încuadraţi cu linii mai negre însemnă orele de nopte.